

Irak saldırısının Hukuki Boyutu ve Savaş Suçu

Av. Muharrem Balcı
27 Şubat 2003

Her hakkı Tüketiciler Birliği'ne aittir. Kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Giriş

Aylardır üzerinde sürekli konuşulan ve Türkiye'nin ve dünyanın gündemini oluşturan **SALDIRI** (Buna savaş denemez, zira savaş iki taraflı bir mücadeledir) ile bu saldırıya ortak edilmek istenen Türkiye'nin bu saldırıya ilişkin konumunu ve saldırıya Türkiye'yi bizim adımıza hareket ederek ortak etmek isteyenlerin hukuki ve cezai sorumlulukları çok az tartışıldı. Tartışılan konular ise genelde Birinci Körfez Krizindeki bildik konu, "bir koyup üç almanın" farklı bir versiyonu oldu.

Özellikle hükümet kanadı ve yanlılarının sesleri ülkedeki iklime uygun olarak sessiz veya çatallı çıkmaktadır. Çıkan seslerde de hiçbir şekilde savaş veya saldırı terimleri ile bu menfur saldırının ve saldırganların ve yandaşlarının hukuki ve cezai sorumlulukları yer almadı. ABD saldırısı sanki sadece Saddam'a, bir başka ifadeyle *bizden irak olana* yapılacak imajı verilerek, sessiz ve sırtkan bir saldırı ile karşı karşıya bırakılmaktayız. Komşularımıza, din kardeşlerimize ve insanlığa karşı engellenemez diye nitelenen bir saldırıdan ekonomik kazanç sağlama düşüncesinde olanlar, tıpkı ABD gibi, asıl niyetlerini gizleyerek siyaset yapma uğraşındalar.

Tüketiciler Birliği, tüketiciyi olası tehlikelere ve kapılara karşı uyarmak görevini, öncelikle konunun hukuki boyutunu bu raporla u ortaya koyarak yapmaktadır.

ABD'deki gelişmeler

ABD Başkanı Bush, 11.10.2002'de Senato ve Temsilciler Meclisi'nde 133 red, 296 kabul oyuyla "S. Hüseyin'in BM kararlarına göre kitle imha silahlarını vermediği takdirde Irak'a silahlı saldırıda bulunma'' yetkisini aldı.

Kongre kararına göre, Başkan Bush, savaştan önce veya askeri hareket başladıktan sonra 48 saat içinde Kongre'ye "B.M kararlarının uygulanması için yapılan diplomatik girişimlerin sona erdiğini" bildirmesi gerekmektedir. Ayrıca Başkan, 60 günde bir Kongre'ye savaş hakkında bilgi vermekle yükümlü kılınmıştır.

Bir yandan da BM, silah denetçilerini Irak'a göndererek bizzat yerinde incelemeler yaptırmakta, Irak'ın kitle imha silahlarından arındırılması için gerekli raporların oluşmasına çalışmaktadır.

ABD Başkanı, BM silah denetçilerinin raporunda Irak'ın kitle imha silahlarından arındırılması çerçevesinde orada yapılacak çalışmalar için istediği 6 aylık süreyi ve BM'in Güvenlik Konseyi'nin kararını beklemeden, ABD Kongresi'nin diplomatik girişimlerin sonucuna göre kullanmasını öngördüğü yetkinin gereğini yerine getirmeden Irak'a savaş ilan etmiş ve askeri saldırıyı her an başlatma kararı almıştır.

Bu çerçevede Türkiye'nin kendisine yardımcı olması için de diplomatik girişimleri aylardır sürdürmektedir. Türkiye'nin vereceği yardım kapsamında, askeri üslerin ve tesislerin, limanların ve gerektiğinde her türlü araç ve gerecin kullanımı yer almaktadır.

Türkiye'deki gelişmeler

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, ABD'nin Irak'a olası askeri saldırısıyla ilgili yardım talebine karşılık kısa süren müzakereler sonunda Hükümet, TBMM'ye sunduğu tezkere ile 06.02.2003 tarihinde TBMM'den "'Türkiye'deki askeri üs ve tesisler ile Limanlarda gerekli yenileştirme, inşaat ve tevsi çalışmaları ile alt yapı faaliyetlerinde bulunmak amacıyla, ABD'ye mensup teknik askeri personelin 3 ay süreyle Türkiye'de bulunmasına izin verilmesine ilişkin karar'" çıkarttırmıştır.

Hükümet şimdi de, ABD askerlerinin Türkiye'de konuşlandırılması ve Irak'a geçişi, üslerin ve limanların kullandırılması için, ABD'nin talebi doğrultusunda bir karar çıkartma aşamasındadır. Ekonomik, siyasi ve askeri konularda müzakereler ve pazarlıklar devam etmektedir. Görünen o ki, bir-iki gün içinde teskere Meclise gelecektir.

Meşruiyet İrdelemesi

Başkan Bush'un ABD Kongresinden aldığı yetki ve bu yetkiye dayanarak yaptığı saldırı tehditleri ve hazırlıkları uluslararası hukuka göre meşru değildir. Türkiye'nin de ABD askeri saldırısına yardımcılığı kapsamında aldığı tedbirler ve kararlar da hem ulusal hukuka hem de uluslararası hukuka aykırıdır, dolayısıyla meşru değildir.

1. ABD Yönünden

Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde meşru müdafaa dışında her türlü savaş yasaklanmıştır. Uluslararası uyuşmazlıkların devletler hukukuna uygun olarak çözülmesi için de "'Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'" ve "'Milletlerarası Adalet Divanı"' oluşturulmuştur.

Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 2/4. Maddesine göre;

"Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde, herhangi bir ülkenin bölgesel bütünlüğüne veya politik bağımsızlığına yönelik tehdit veya güç kullanımından ve BM amaçlarına aykırı davranışlarından kaçınır."

ABD'nin savaş kararı ve bu yönde yaptığı hazırlıklar, BM kararı olmaksızın yapıldığından uluslararası hukuka aykırıdır.

Kaldı ki, ABD Başkanı ve diğer yetkilileri demeçlerinde "gerekirse Birleşmiş Milletler kararına gerek olmadan Irak'a saldıracaklarını" defalarca açıklamışlardır. Bu durumda, ABD yenedünya düzeni stratejisi ile BM amaç ve kararlarına aykırı davranacağını açıkça belirtmiştir. Bir başka ifadeyle:

"ABD, 'devletler hukukunun 'meşruiyet ilkesini' açıkça ve ağır biçimde ihlal etmiştir".

2. Türkiye Yönünden

Türkiye'nin ABD saldırısına ilişkin olarak TBMM'ye sunduğu teskere ve sonucunda TBMM'nin aldığı karar ve de ayrıca TBMM'ye sunulacak ikinci teskere ve tezkere yönünde alınacak karar hem yukarıda ABD için belirlenen şekliyle uluslararası hukuka aykırı ve gayrimeşrudur. Hem de T.C. Anayasasının hükümlerine aykırıdır. Uluslararası hukuk yönünden, yukarıda ABD için geçerli olan değerlendirme Türkiye için de geçerlidir.

Ulusal hukuk yönünden ele alırsak:

Anayasanın 2. maddesindeki, Türkiye Cumhuriyetinin ilkeleri olarak belirlenen "adalet" ve "insan haklarına saygı" ilkelerine aykırılık,

Anayasanın 6. maddesindeki, "kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanma" hükmüne aykırılık,

Anayasanın 90/son. maddesindeki, "Milletlerarası sözleşmelerin kanun hükmünde olması" ve bu yönde "BM kararı olmaksızın" bir komşu ülkeye saldırılması veya saldırıya yardım ve yataklık edilmesi,

Anayasanın 92. maddesinde, "**Milletlerarası hukukun meşru saydığı haller**" kriterinin dışına çıkılarak savaş ilan edilmesi veya Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı bir ülkeye gönderilmesine karar verilmesi,

Kanuna ve hukuka aykırıdır

Anayasanın 104. maddesi. Cumhurbaşkanıya Anayasayı uygulama görevi vermektedir. TBMM'den çıkarılacak her türlü kanun, kararname ve kararı tekrar görüşülme üzere geri gönderebilir. Tekrar karar alınması halinde de Anayasa Mahkemesine iptal davası açabilir. Aynı şekilde Ana muhalefet Partisi ve 110 Milletvekili de iptal davası açabilir.

Her ne kadar Anayasanın 104. maddenin son fıkrasında TBMM'nin kararları sayılmasa da, sonuçta Meclis Kararı olması bakımından Anayasa denetimine tabidir ve kanun ve kararnameler gibi konuyu Anayasa Mahkemesine götürme yetkisi olanlar tarafından Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir.

Anayasa Mahkemesi de, iptal başvurusunu değerlendirerek ilk aşamada **yürütmenin durdurulması kararı** verebilir. Sonrasında da kararları iptal edebilir. Birinci Körfez krizi sırasında, Anayasanın 92. Maddesi uyarınca TBMM'nin aldığı "yurt dışına asker gönderilmesine izin verilmesine" dair Meclisin 107 ve 108 sayılı kararlarının iptali amacıyla açılan davayı 7'ye karşı 4 oyla reddetmiştir. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de o dönem Anayasa Mahkemesi üyesi olarak red oyu verenler arasında bulunuyordu.

Sorumluluklar ve Yaptırımlar

TBMM'nin BM Sözleşmesi ve BM kararlarını atlayarak, dolayısıyla meşruiyet ilkesi çiğnenerek aldığı kararlar ve bu kararlar uyarınca yapılan tüm müzakere ve hazırlıklar, öncelikle "iç hukuka aykırılığı" yönünden, sonrasında da BM Sözleşmesine ve Devletler Hukukunun "meşruiyet ilkesine" aykırıdır. Bu aykırılıkta imzası ve fiilen görevi olan Hükümet üyeleri ile bu karara "evet" oyu kullanan milletvekilleri, Anayasayı ve uluslararası hukuku ihlal suçunu işlemişlerdir.

Irak'a olası bir savaş kararı alan ve bu kararın gereklerini yerine getiren ABD Başkanı, ABD Hükümeti ve Kongre üyeleri ve diğer yetkililer ile bu karara ve gelişmelere yardımcı olarak ABD askerini Türkiye'de konuşlandıracak ve Irak'a operasyon için gerekli yardımı sağlayacak olan Türk Hükümeti ve TBMM üyeleri uluslararası hukuk yönünden **savaş suçlusu** sayılacaklardır. Bu suçlular Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanabileceklerdir.

Aynı şekilde iç hukuk yönünden de ilgililer hakkında yargılanma yolu açıktır.

Dolayısıyla Irak'a saldırı ile ilgili tüm yetkilileri hem ulusal hukuk hem de uluslararası hukuk yönünden bir yargılanma süreci beklemektedir. Bu konu ile ilgili şikayet hakkı her bir bireye aittir.

Neler Yapılabilir

Tüketiciler Birliği bir sivil toplum kuruluşudur. Ulusal ve uluslararası ölçekte, özelde tüketiciler, genelde insanlığın zararına gelişmelere duyarlı bir örgüttür. Üyelerini ve tüm insanlığı, insanlığın mahvına neden olabilecek bu saldırıya karşı uyararak ve sonrasında da tepkisini hukuki boyuta taşımak görevi vardır. Bu görev çerçevesinde öncelikle üyelerini bilgilendirmiş ve saldırıya ortak olması muhtemel siyasileri diğer sivil toplum örgütleri ile birlikte düzenlediği eylemlerle uyarmıştır. Fakat muhataplar uyarılara kulak asmamışlardır. Bu durumda tüm sivil toplum üyeleri gibi Tüketiciler Birliği de, bu insanlık düşmanı **saldırıdan sorumlu tuttukları üyelerinin üyeliklerini gözden geçirerek sivil toplum mücadelesinin dışına itecektir.**

Bu çerçevede Tüketiciler Birliği Derneği, üye listelerini gözden geçirerek, olası bir teskere kabulü veya savaş kararı halinde, üyeleri içinde bu saldırı kararlarına katkısı olanları hakkında üyelikten ihraç ve savaş suçlusu olarak ilan edilmeleri talebiyle Derneğin Onur Kurulu'na sevk edecektir. Haklarında üyelikten ihraç ve savaş suçlusu ilan edilme kararı alınanlar yine Basın yoluyla kamuoyuna duyurulacaktır.

Ayrıca alınan Meclis Kararı aleyhine Anayasa Mahkemesinde, "uluslararası oydaşma ve meşruiyet" çağrısı yapan Cumhurbaşkanı tarafından ve hem de ana muhalefet partisi tarafından yürütmeyi durdurma talepli olarak dava açılmalıdır.